

quod est Christus Jesus. Si quis edificaverit super fundamentum hoc lignum, fenum, stipulam; detrimentum patietur; ipse autem salvus erit; sic tamen quasi per ignem (I Cor. III, 11, 12, 15). Fundamentum Christus est; lignum fragile est, fenum molle, stipula levis. Lignum sunt qui fortiter incoeperunt, sed fracti non renodantur. Fenum sunt, qui fugienda mollitie tepefacti, nec summitate digiti, ut dicitur, labores arduos attingere volunt. Stipula sunt, qui levitatis motibus exsufflati, nunquam in eodem statu permanent.

2. Et timendum quidem est de istis, sed non desperandum; quia si in fundamento Christum habuerint, hoc est in hac via vitam finierint, salvi erunt, sic tamen quasi per ignem. Ignis tria habet: fumum, lucem, ardorem. Fumus excitat lacrymas, lux vicina illuminat, ardor adurit. Ita et qui ejusmodi est, fumum, hoc est amaritudinem, in mente habere debet, quia tepidus est, quia remissus est, quia levis; quia ordinem, quantum in se est, subruit et perturbat. Sed et lucem in ore, ut qualis est in mente, talem se in confessione et dicat, et plangat, ut et linguam acuat conscientia, et conscientiam arguat lingua. Necesse est quoque ut ardorem sentiat in corpore, id est poenitentiae tribulationem, et si non multimodam, aliquam tamen. Putas quia sic compunctos corde, ore confessos, corpore fatigatos abjiciet, qui omnes homines vult salvos fieri et neminem vult perire? Sunt et alii qui aedificant super fundamentum hoc, aurum, argentum et lapides pretiosos; qui vehementer incipiunt, vehementius proficiunt, vehementissime perficiunt, non attendentes quid caro possit, sed quid spiritus velit.

SERMO XXXI.

De sollicita cura cogitationum.

1. Admonet nos beatus Benedictus, fratres, sollicitos esse circa cogitationes nostras (Regulæ cap. 7). Sapientis utique consilium sequens, qui omni custodia cor custodire suadet, quoniam ex ipso vita procedit (Prov. IV, 23). Tria igitur occurrunt mihi genera cogitationum, a quibus multa sollicitudine cavere necesse sit eos qui convertuntur ad cor, et dignum Deo semetipsis templum exhibere **1148** festinant. Sunt enim nonnullæ interdum cogitationes penitus otiosæ, et ad rem non pertinentes: quas tam facile abjicere, quam recipere facile possit anima, dummodo sit secum habitans in corde, et assistens dominatori universæ terræ.

2. Sunt et aliæ cogitationes violentæ magis et fortius adherentes, quæ videlicet ad necessitates naturæ pertinent, et quasi ex eodem assumptæ limo, de quo et nos facti sumus; si paululum insederint, avelli nequeunt sine læsione et difficultate. Sæpe enim sic afficit nos cogitatio carnalis de cibo, de potu, sive vestimento, ut vix eradicari queat de cordibus nostris: quod non aliunde est, nisi quod et ipsa limosa et viscosa quodam modo, limosam nihilominus et glutinosam invenerit terram. Non sine causa eodem dictum est hominem plasmatum non de terra qualibet, sed de limo (Gen. II, 7). Vide enim

quam limosum sit corpus, quod ipsi quoque spiritui tam fortiter et pene indissolubiliter inhaeret, ut vix cum multa afflictione possit aliquando separari. Quid ergo agendum, cum limosa illa cogitatio mentem subierit? Plane exclamandum nobis est cum sancto Jacob, atque dicendum: *Ruben, primogenitus meus, non crescas: ascendisti enim cubile patris tui* (Gen. XLIX, 3, 4). Rubra enim et carnalis atque sanguinea hujusmodi concupiscentia est: quæ tunc cubile nostrum ascendit, cum non solum memoriam tangit cogitatione, sed et ipsum voluntatis stratum ingreditur, et polluit prava delectatione. Bene autem primogenitus noster dicitur appetitus ille carnalis, qui ab ipso nimirum initio vitæ nostræ in nobis pullulat, cum cætera vitia processu temporis ex militia mundi hujus, variisque occasionibus contrahantur. Oportet ergo reprimere, quem extinguere non possumus appetitum: ut quam cito cubile nostrum ingreditur, crescere eum nullatenus patiamur, sed sub nobis sit, quemadmodum dicit Scriptura: *Subter te erit appetitus tuus, et tu dominaberis illius* (Gen. IV, 7).

3. Jam vero tertium cogitationum genus immundum nimis ac fetidum est, quod nec admittere quidem ulla ratione debemus, sed a longe præsentire fetorem, et tota virtute repellere, toto animo propulsare, et conversi statim ad gemitus, lacrymis atque suspiriis invocantes Spiritum, qui adjuvet infirmitatem nostram. Sic nimirum confusus abscedens, non tam facile deinceps simile aliquid viriliter resistens nobis malignus hostis offerre, vel afferre præsumet. Dico autem cogitationes illas immundas penitus ac fetidas, quæ ad luxuriam, ad invidiam et vanam gloriam pertinent, cæteraque vitia detestanda. Oportet enim, si mundas conservare volumus animas nostras, adhuc longe agentibus cogitationibus hujusmodi multa cum indignatione occurrere, et exsufflare a nobis, ut nullus eis detur accessus. Et primum quidem genus cogitationum, otiosarum scilicet et ad rem non pertinentium, lutum est, sed lutum simplex, id est non inhaerens nec fetens, nisi forte diutius immoretur in nobis, et per incuriam ac negligentiam nostram in alterum genus cogitationum vertatur: quod quotidie experimur. Dum enim otiosa tanquam minima spernimus, ad turpia atque inhonestia dilabimur. Secundum vero cogitationum genus, non utrum simplex, sed, ut jam diximus, viscosum ac limosum est. Nam tertium quidem sic cavendum est, non tanquam lutum aut limus, sed tanquam immundissimum ac fetidissimum cœnum.

SERMO XXXII.

De triplici judicio, proprio, humano et divino.

1. Sic nos existimet homo ut ministros Christi, et dispensatores mysteriorum Dei. Minister Christi sic debet conversari, ut ex moribus exterioris hominis qui videtur, existimetur compositio interioris animi qui non videtur, ne ve ab alio, vel a se ipso possit judicari, sed dicat cum eodem apostolo: *Mihi pro minimo est ut a vobis judicer, aut ab humano die: sed neque me **1149** ipsum judico; qui autem judi-*

cal me, Dominus est (I Cor. IV, 1, 3, 4). In quibus verbis notanda sunt tria judicia, humanum, suum cujusque proprium, et divinum. Et humanum quidem potest judicare de rebus exterioribus, quæ sensibus corporis percipiuntur; de interioribus vero non potest. Hinc enim scriptum est: *Quis enim scit hominum quæ sunt hominis, nisi spiritus qui est in eo?* (I Cor. II, 11). Quapropter de his quæ sunt in homine, potest judicare spiritus hominis qui in ipso est; longe vero præstantius de his ipsis judicat Deus, cujus necdum se fatetur Apostolus evasisse iudicium, qui tamen jam humanum transcendisset, et proprium. Porro humanum contemnebat qui dicebat: *Mihi autem pro minimo est ut a vobis judicer, aut ab humano die.* Sed neque proprium timebat qui dicebat: *Sed neque me ipsum judico. Nihil enim mihi conscius sum.* Solum ergo restabat divinum, de quo ait: *Qui autem judicat me, Dominus est.*

2. Debet tamen quisque, quantum potest, se irreprehensibilem exhibere, primum quidem coram Deo, sed deinde etiam coram hominibus. Hoc nempe est quod alibi loquitur idem apostolus, dicens: *Providentes boni non tantum coram Deo, sed etiam coram hominibus* (Rom. XII, 17). Tribus siquidem modis providemus bona coram hominibus, id est habitu, actione, sermone: habitu, ne sit notabilis; actione, ne sit reprehensibilis; sermone, ne sit contemptibilis. Tribus etiam modis coram Deo, cogitatione, affectione et intentione. Nam et cogitatio debet esse sancta, unde scriptum est: *Cogitatio sancta servabit te*; et affectio pura; et intentio recta. Sunt autem tria ista, id est cogitatio, affectio et intentio in anima. Sed in ea quoque propriis singula locis distincta videntur. Nam cogitatio in memoria est, affectio in voluntate, intentio in ratione consistit.

3. Atque ut eorum usum ac differentiam clarius videamus, sumamus nobis exemplum de rebus exterioribus. In corporibus si quilibet deformis color cutem tantum inficiat, corpus quidem turpius redditur, sed nil ei de sua sanitate ex hoc admittitur. Si vero carni putredo aliqua, vel lividus tumor insederit, jam non solum decus corporis, sed et salus quoque perturbatur. Quod si languor forsitan invalescens, cum ipsa carne ossa quoque medullitis occuparit, tunc demum de vita non immerito potest desperari. Eodem modo in anima, si peccatum suggeritur memoriæ per cogitationem, nullum tamen præbuerit aut voluntas affectum, aut deliberatio ipsa consensus: fateor quidem deformitas est, nec audire interrim anima illa meretur: *Tota pulchra es, amica mea* (Cant. IV, 7). Cæterum etsi nævus est, sed non morbus. Quod si voluntas quoque præoccupata sensu delectationis afficitur, resistit tamen adhuc deliberatio rationis; infirmatur quidem, sed necdum moritur anima: clamet tamen necesse est: *Sana me, Domine, et sanabor* (Jerem. XVII, 14). Tunc vero mori dicitur, quando et ipsa ratio ad peccatum per intentionem curvatur. Tunc enim consentit; et de tali dicitur: *Anima quæ peccaverit, ipsa morietur* (Ezech.

XVIII, 4). Hunc triplicem gradum deploravit David ex persona peccatoris [alias, Adam], dicens Domino expellenti de paradiso in latam ejus sæculi evagationem: *Confirmasti super me manum tuam.* Et quoniam carnalia desideria sunt pœna peccati: *Non est sanitas in carne mea a facie iræ tuæ.* Jam vero nec robur est rationis: *Non est pax ossibus meis a facie peccatorum meorum* (Psal. XXXVII, 3, 4). Qui rursus eosdem gradus ex persona justi decantat, dicens: *Memor fui Dei, et delectatus sum, et exercitatus sum* (Psal. LXXVI, 4). Delectatus enim per voluntatem, exercitatus per rationem.

4. Ne ergo a memoria expellat Deum irruens turba plurimarum cogitationum, quæ solent effluere tanquam vilis plebs in atrium, ponatur ad ejus portam janitor, cujus nomen est recordatio propriæ professionis; ut cum turpibus sese cogitationibus senserit animus prægravari, increpet se, et dicat sibi: Tunc hæc debes cogitare, qui sacerdos es, qui clericus es, qui **1150** monachus es? Cultor justitiæ debet in se quidquam iniquum admittere? Decet servum Christi, amatorem Dei, tale aliquid vel ad modicum meditari? Hæc dicendo, excludet fluxum illicitæ cogitationis per recordationem propriæ professionis. Similiter ad portam voluntatis, in qua solent manere carnalia desideria, tanquam in domo domestica familia; statuatur ostiarius, qui vocatur recordatio cœlestis patriæ. Hic enim potest pravum desiderium, quasi cuneus cuneum, expellere; et ipsum qui ait: *Ecce sto ad ostium et pulso* (Apoc. III, 20), sine cunctatione recipere. Jam vero ad thalamum rationis talis et tam ferox adhibendus est custos, que nemini pareat: sed quicumque hostis, sive clam, sive palam ingredi præsumperit, procul eum arceat; et hic sit recordatio gehennæ. In cæteris siquidem, id est memoria et voluntate, non ita est intolerabile, si vel memoria recipiat quandoque vagam cogitationem, vel voluntas impuram affectionem: hoc vero gravissimum et omnino damnosum, si unquam ratio perdiderit rectitudinem intentionis.

SERMO XXXIII.

De verbis psalmi XXIII, « Quis ascendit in montem Domini? »

1. Verbum exhortationis est, fratres mei, ut quandoquidem omnes ascendere nitimur, omnes tendimus in sublime, sursum aspiramus omnes, omnes conamur in altum: illic studeamus ascendere, ubi bonum sit nos esse, ubi securum sit nos esse, unde cadere non oporteat, ubi stare possimus. Nec modo ut desiderium provocet, ascensorem montis hujus Propheta requirit; verum etiam ut ascendere cupientem modum doceat ascendendi. Felix, qui hujus montis ascensiones in corde suo disposuit, concupiscens et deficiens in atria Domini. Siquidem mons iste mons uber, honorum omnium cumulus, mons voluptatis æternæ, domus Dei est. *Ei beati qui habitant in domo tua, Domine; in sæcula sæculorum laudabunt te* (Psal. XXXIII, 5). Audi testem fidelem, quia mons est domus ista: *O Israel, quam magna*

domus Domini, et ingens locus possessionis ejus! magnus, et non habens consummationem, excelsus et immensus (Baruch. III, 25, 25). Imo vero non solum mons est, sed et mons montium, multæ in eo mansiones, multi montes. Denique etiam fundamenta ejus in montibus sanctis (Psal. LXXXVI, 1).

2. Et ne hoc quidem sanctus tacuit Isaias: *Erit, inquit, mons domus Domini præparatus in vertice montium, et elevabitur super colles* (Isa. II, 2). Quidni montium mons, fundatus exultatione universæ terræ, ubi tam multiplex omnium delectabilium copia, ubi una copiarum omnium plenitudo? Erit enim mons pacis, mons gaudii, mons vitæ, mons gloriæ: et hi omnes montes unus mons consummatæ felicitatis. An non mons pacis, pax super pacem, pax quæ exsuperat omnem sensum? Plane mons magnus pax in corde, pax in carne, pax ab iniquis hominibus, pax eum omnibus proximis, pax ab ipsis dæmonibus, pax eum Deo; et pacis non erit finis. Erit gaudium, sed quale Dominus ait, *gaudium plenum* securum gaudium, quod nemo tollet a nobis (Joan. XVI, 24, 22). Sed et vitam habituri sumus, et abundantius habituri, quod non possit inefficax esse tantæ pastoris adventus, qui ad hoc ipsum venit ad oves, sicut ipse testatur, *ut vitam habeant, et abundantius habeant* (Joan. X, 10). Nunquid non etiam mons tibi videtur æternum gloriæ pondus supra modum in sublimitate? Porro ex his omnibus, et si qua possunt similiter desiderabilia cogitari, una est beatitudinis mensura bona, conferta, coagitata, supereffluens (Luc. VI, 38): ac si plurimos montes, alium quidem aureum, alium argenteum, alium ex hyacinthis et smaragdibus, atque omnium gemmarum gloria; alium quoque ex vermiculo, purpura et bysso, cæterisque ejusmodi opibus pariter coarcervans, in unum redigas montem. Omnia enim nobis multiplicata reddentur. Et qui aurum et argentum, lapides pretiosos superædificaverit **1151** fundamento, ædificium humile in immensos montes excrevisse mirabitur; et ex modico semine magnos metet, non tam manipulos, quam acervos manipulorum.

3. Quis ergo ascendet in montem Domini? aut quis stabil in loco sancto ejus? Innocens manibus, et mundo corde. Beatus ille, si quis tamen ille est. Sed quis gloriabitur innocentes manus, aut castum se habere cor? Nemo mundus a sordibus, nec infans, cujus est unius diei vita super terram (Job. XIV, 4 juxta LXX). Unus tantum est inter noxios innocens, mundus inter impuros, inter mortuos liber unus est, et non æstimabitur alius absque eo. Ipse est de quo legisti: *Nemo ascendit in cælum, nisi qui descendit de cælo, Filius hominis, qui est in cælo* (Joan. III, 13). Erat enim innocens manibus, qui peccatum non fecit sed multa bona operatus, Judæis libere aiebat: *Quis ex vobis arguet me de peccato?* (Joan. VIII, 46). An vero mundissimum cor fuisse quis dubitat, unitum personaliter Sapientiæ, in quam nihil inquinatum incurrit, attingit autem ubique propter suam munditiam? Sed non in vano accepit animam

suam, qui solus potestatem habuit ponendi animam suam, et iterum resumendi (Joan. X, 18). Non in vano accepit nascens, non in vano posuit moriens, non in vano accepit resurgens.

4. At quomodo non in dolo juravit proximo suo, quomodo non in vano accepit animam suam, quomodo non in vano omnia illi perfecit, si hic solus accipiat benedictionem? Itane oportebat Christum pati, resurgere, et sic introire in gloriam suam? (Luc. XXIV, 26). Sua erat. Quæ utilitas in sanguine ejus, dum omnes descendimus in corruptionem? Quæ veritas in promissione, si, ut supra meminimus, *nemo ascendit in cælum, nisi qui de cælo descendit*? Esto, hic accipiat benedictionem: misericordiam quare? At non solus hic accipiet, aut certe magis non soli sibi accipiet, si advertas. Perge enim per sacra verba prophetica, et vide quomodo modo, velut occulte multitudinem subinducit. Loquebatur de uno et dicebat: *Hic accipiet*; sed continuo transfudit in hanc generationem, et ait: *Hæc est generatio querentium*: ut in uno non personæ singularitatem intelligas, sed spiritus unitatem. Nimirum hic sponsus, et hæc sponsa est, et scimus quis dixerit: *Jam non sunt duo, sed una caro* (Matth. XIX, 7). Ita ergo hic ascendit, hic accipiet benedictionem; sed ascendit etiam cum eo, vel magis in eo, quia ab eo accipiet benedictionem. Audi hoc a Propheta: *Etenim benedictionem dabit legislator, ibunt de virtute in virtutem* (Psal. LXXXIII, 8). Atque hoc est propter quod oportebat Christum pati, et resurgere a mortuis; ut prædicetur in nomine ejus poenitentia, et remissio peccatorum (Luc. XXIV, 46, 47): et poenitentia ad innocentiam, remissio ad munditiam deputetur. *Beatus enim, non in quo non invenerit, sed cui non imputabit Dominus peccatum* (Psal. XXX, 2). *Inveni, ait, hominem secundum cor meum* (Act. XIII, 22). Nunquid ut gloriari possit castum se habere cor? Non; quia *stellæ non sunt mundæ in conspectu ejus* (Job. XXV, 5); sed cor contritum et humiliatum Deus non despiciet (Psal. L, 19). Cor contritum proximum cordi mundo; et hoc est esse juxta cor Dei: siquidem prope est his qui tribulato sunt corde. Samaritanus est, proximus ei qui incidit in latrones (Luc. X, 30-36). Non jurabit in dolo huic proximo suo, sed faciet quod promisit: *Amen dico vobis, sedebitis vos judicantes* (Matth. XIX, 28).

5. Simus ergo et nos, dilectissimi, pro nostro quidem modulo, et manuum innocentia, et cordis munditiæ sectatores. Ante omnia quidem solliciti, etsi penitus cavere pro humana fragilitate non prævalemus, quantum tamen declinare a malo possumus, non modo actionis, sed et cogitationis. De cætero quoque ne in vano acceperimus animas nostras rationales, exerceamus nos in operibus bonis, et consilio rationis utamur. Quomodo enim non frustra humanam accipit homo animam, qui, tanquam unum ex irrationabilibus animantibus, incubans corporeis voluptatibus, solum sequitur carnis appetitum? Addidit quoque Propheta: *Nec juravit in*

dolo proximo suo. Sicut enim munditiam intra nos, erga proximum innocentiam **1152** convenit observari; sic et in nobis, et erga proximum exercenda virtutis opera, opera pietatis. Non ergo simus nobis inutiles, ne in vano receperimus animas nostras; non simus inutiles proximo nostro, ne in vano ei jurasse probemur. Novit figmentum nostrum Spiritus qui loquebatur per Prophetam, nec de utilitate proximi simpliciter voluit commonere. De juramento nos convenit, ut agnoscamus debitum, ut promissam fidem irritam facere vereamur. Omnes enim proximis jurati sumus, cum quibus in Ecclesia venimus unitatem. Et hæc professio fidei Christianæ, ut qui vivit, jam non sibi vivat, sed ei qui pro omnibus mortuus est.

6. Nec mihi dicat quis: Ei vivam, sed tibi non: quandoquidem ille non solum pro omnibus vixit, sed et pro omnibus mortuus est (II Cor. V, 15). Quomodo enim ei vivit, qui negligit sic ab eo dilectos? quomodo ei vivit, qui legem ejus non implet, qui mandatum ejus non servat? Quæris legem? quæris mandatum? *Hoc est, inquit, mandatum meum, ut diligatis invicem, sicut dilexi vos* (Joan. XIII, 34); et Apostolus: *Alter alterius oneraportate, et sic adimplebitis legem Christi* (Galat. VI, 2). Noli ergo putare gratuitum bonum quod exhibes proximo, ut liceat etiam dissimulare si velis. Debitor es sacramenti cautione, et propria professione teneris. *Hic ergo accipiet benedictionem a Domino, et misericordiam a Deo salutari suo*. Hic, quia unus accipit bravium. Sed ne unum hominem putes, hæc est generatio querentium Dominum. Hic accipiet benedictionem, quia caput et corpus unus est Christus. Sed hæc est generatio, quia in mensura ætatis plenitudinis Christi omnes pariter occurremus (Ephes. IV, 13).

7. Et forte idem ipse Dominus mons Domini est, de quo dicitur: *Quis ascendet in montem Domini? aut quis stabit in loco sancto ejus?* Nimirum ipse est abeissus sine manibus lapis, qui in montem crevit immensum (Dan. II, 34, 35, 45): ipse qui exaltatus a terra omnia trahit ad se (Joan. XII, 32), mons coagulatus, mons pinguis. Utquid vos Judæi, utquid suspicamini montem coagulatum, montem in quo beneplacitum est Deo habitare in eo? (Psal. LXVII, 16, 17.) *In Beelzebub, inquit, principe dæmoniorum ejicit dæmonia*. Exsecranda suspicio, et blasphemia reprehensibilis! Princeps est Christus, et magnus princeps, cujus ne ipsi quidem dæmones possunt effugere principatum. At illorum regnum in se ipsis divisum desolabitur (Matth. XII, 24, 25): hujus regnum integrum atque perfectum, et regni ejus non erit finis (Luc. I, 33). Distat ergo inter principem et principes, nec ulla comparatio inter montem coagulatum et pinguem, et montes tantum coagulatos. Vester iste Beelzebub mons coagulatus, sed non pinguis, magis autem sterilitate perpetua maledictus. Mons, quia elatus est: coagulatus, quia squama squamæ conjungitur, et coagulatum est sicut lac cor eorum.

8. Christus Dominus mons est, mons coagulatus, et mons pinguis. Mons est sublimitate, coagulatus multorum congerie, pinguis charitate. Et nunc vide quomodo trahat ad se omnia, quomodo ei omnia uniantur unitate substantiali, personali, spirituali, sacramentali. Habet in se Patrem, cum quo est una substantia; habet assumptum hominem, cum quo est una persona; habet adhaerentem sibi fidelem animam, cum qua est spiritus unus; habet sponsam Ecclesiam unam omnium electorum, cum qua est caro una, Et forte carnalis hæc unio dicenda fuisse videbitur; sed sacramentalem dicere malui, dignius hoc vocabulum arbitratus, præsertim occasionem dante Apostolo, ubi ait: *Sacramentum hoc magnum est; ego autem dico in Christo, et in Ecclesia* (Ephes. V, 32). Pinguissimus plane et uberrimus mons, in quo beneplacitum est Deo habitare in eo: siquidem propterea unxit eum oleo lætitiæ præ participibus suis. Mons cœlestium aromatum, mons charismatum spiritualium, non ad mensuram accipiens spiritum, sed omnimodam obtinens plenitudinem gratiarum. Magnus mons, in quo omnes thesauri sapientiæ et scientiæ absconditi sunt, in quo tota humanitatis veritas, tota divinitatis inhabitat plenitudo; excelsus et immensus: in quo omnia instaurantur quæ in **1153** cœlis, et quæ super terram, ut sit Deus omnia in omnibus.

9. Venite, ascendamus in hunc montem, fratres: et si via nobis videtur ardua, exoneremus nos; si arcta, etiam exinanire nos non careamus; si longa, tanto magis festinemus; si laboriosa, clamemus ei: *Trahere nos post te, in odore unguentorum tuorum curremus* (Cant. I, 3). Felix qui sic cucurrerit, ut comprehendat, imo ut ipse comprehendatur, et in illam amplitudinem montis et plenitudinem corporis Christi mereatur admitti. Felix qui in illum beatificum montem tam desideranter et perseveranter ascenderit, ut in loco sancto locum accipiens stationis, Deo Patri in sancto ejus appareat, simul et videat virtutem ejus et gloriam (Psal. LXII, 3), haud aliam sane quam eundem ipsum montem montium. montem coagulatum et pinguem, Jesum Christum Dominum nostrum. In quo nimirum per prædestinationem ab æterno apparuimus ei qui dilexit nos, et gratificavit in dilecto Filio suo, in quo elegit nos ante mundi constitutionem (Ephes. I, 4). Sed jam tunc cognoscemus, sicut et cogniti sumus, cum plenius et perfectius exaltatus altissimus et uberrimus ille mons omnia trahet ad se, qui est super omnia benedictus in sæcula. Amen.

SERMO XXXIV.

De verbis Origenis in Levit. X, 9.

1. Nocere possunt, ut vereor, forte nonnullis verba quæ heri lecta sunt vobis, ex homilia scilicet Origenis super capitulum illud legis, ubi Aaron et filii ejus vinum bibere prohibentur, eum accessuri sunt ad altare: si recipiant ea simpliciter, sicut sonare videntur. « Salvator meus, » inquit. « luge etiam hunc peccata mea, et tandiu est in mœrore

quandiu nos persistimus in errore » Plurima quoque alia in hunc modum abundantius forsitan, quam circumspiciunt dicta, nec tam sobrie quam diserte. Quidnam sibi vult insolitus iste grunnitus? aut quis inter vos nescio quid submurmurat? Scio quidem doctos in lege divina huiusmodi verba ridere: sed nihilominus etiam minus sapientibus me confiteor debitorem. Nec modo de intellectu Origenis quæstio est. Potuerit forsitan hyperbolice loqui: ipse viderit, nihil interest nostra. Quamvis ne hoc quidem silendum arbitror, quod evidentissime illum contra fidem nonnulla scripsisse sanctorum Patrum tradat auctoritas, atque ideo non sine circumspectione monet esse legendum. Verum nos in præsentia non quid ipse senserit quærimus, sed id agere cupimus, ut vos omnes quod ad sanam doctrinam pertinet sentientes, nihil moveamini verbis illis.

2. Absit enim ut in cælo credatur locus esse trinitatis, sicut nec culpæ? Nemo ibi delinquere, nemo lugere potest: sicut nec in terra quidem pœna ulla fuisset, nisi iniquitas præcessisset. In cælo utique sola iustitia, sola nihilominus lætitia est; in inferno solum peccatum, et pœna peccati: porro in medio utraque inveniuntur, atque ideo neutra consummata. In multis offendimur, quia in multis offendimus omnes (Jac. III, 2). Quoniam enim nullus in cælo passionis locus esse poterat vel doloris, propterea sane Unigenitus Dei Patris, passionem suam hominem redempturus, sicut carnem in qua pateretur (qui pati non poterat in divinitate) suscepit, sic etiam in terris visus est, et cum hominibus conversatus est (Baruch. III, 38), ut humiliaret etiam semetipsum in loco afflictionis. Hic ergo turbare se, pavere quoque dignatus est et tædere, tentatus per omnia pro similitudine absque peccato. In terra, inquam, vere lacrymatus est Jesus, vere contristatus, vere passus, vere mortuus, vere sepultus: sed ubi surrexit, vetera transierunt. Noli ultra dilectum tuum in tuo quærere lectulo: surrexit, non est hic. Vox sponsæ est: *In lectulo meo quæsi quem diligit anima mea; quæsi et non inveni* (Cant. III, 4). Maria fuit quæ Dominum quæsi in lectulo, quæsi in tumulo, nec inveniit. Magis autem invenerunt eam vigiles, et dixerunt: *Quid quæris viventem cum mortuis?* (Matth. XXVIII, 5; Luc. XXV, 5.) Fuit quidem cum mortuis, sed jam non est: fuit inter mortuos, sed et tunc liber fuit. Siquidem ipse sese turbavit, ipse animam suam posuit; quia ipse voluit oblatum est (Isai. LIII, 7.) Omnis enim ei infirmitas de voluntate fuit, non de necessitate. Unde et quod infirmum erat Dei, fortius erat hominibus (I Cor. I, 25): quod esset tunc quoque etiam inter parvulos magnus inter infirmos validus, inter mortuos liber.

3. Videtur quidem et in nostris aliquando, tribulationibus esse nonnulla libertas, cum videlicet pro peccatis proximorum libera et liberali charitate laborem penitentiam sustinemus, lugeamus pro eis, jejunantes pro eis, vapulantes pro eis, et quæ non rapimus exsolventes. Unde et Paulus: *Cum liber*

essem, inquit, ex omnibus, omnium me servum feci (I Cor. XI, 19). Cæterum nihil hoc ad libertatem illius, qui nihil proprii delicti habuit, qui nihil morti debuit, nihil meruit tribulationis. Nam a nobis quidem etiam voluntarias illas tribulationes etsi proximus exigere forsitan ex jure non potest, exigit tamen Deus: et si proximo forte videtur quis reddere plus quam debeat, Deo tamen nemo unquam totum reddidit quod debebat. *Mihi autem*, inquit Apostolus, *pro minimo est, ut a vobis iudicer, aut ab humano die; sed neque me ipsum iudicem* (I Cor. IV, 3). Nota sane quod alibi ait: *Si nosmetipsos iudicemus, non utique iudicemur* (I Cor. XI, 31); et item: *Spiritualis homo omnia dijudicat* (I Cor. II, 15). Non enim iudicare hic posuit, sed dijudicare: quod utique discernere et probare est, sicut item ait: *Beatus qui se non iudicat in eo quod probat* (Rom. XIV, 22). Itaque pro minimo illi erat ut ab eis iudicaretur, quibus nihil sese debiti officii subtraxisse sciebat, nihil peccasse in aliquem, sed magis omnibus præstitisse, adeo ut secunda conscientia ingenue loqueretur: *Quis infirmatur, et ego non infirmor? quis scandalizatur, et ego non uror?* (II Cor. XI, 29.) Nam et Judæus Judæus factus est, ut Judæos lucrifaceret, et his qui sine lege erant, tanquam sine lege: postremo omnibus omnia factus est, ut omnes salvos faceret (I Cor. IX, 22). Merito proinde pro minimo illi erat ut ab eis iudicaretur, quibus usque adeo sese sine offensione præbuerat, inter quos sic honorificaverat ministerium suum. Sed neque ipse se dijudicabat in eo quod probabat, perfecte etiam sibi quod debebat impendens, corporis castigationem, animæ miserationem, atque omnem custodiæ sollicitudinem cordi suo, ut nec in se quoque peccati conscius haberetur. *Sed non in hoc*, inquit, *justificatus sum: qui autem iudicat me, Dominus est* (I Cor. IV, 4). Illius enim prorsus nequeo declinare iudicium; et si justus fuero, non levabo caput, quoniam omnes iustitiæ meæ tanquam pannus menstruatæ coram illo (Isai. LXIV, 6). Non est qui in conspectu ejus justificaretur, non est usque ad unum.

4. Cæterorum siquidem nemo est quem non oporteat dicere Deo: *Tibi peccavi*; sed magnus qui in veritate potest dicere: *Tibi soli* (Psal. I, 6). Solus ille etiam inter mortuos penitus liber fuit, qui peccatum non fecit, eujus iustitia sicut montes Dei. Cæterum jam nec inter mortuos est, sed assumptus ab eis, mutatus corpore, mutatus et corde, ingressus in potentias Domini, et omni infirmitate privatus, exutus nimirum sordidas illas vestes, quibus sane apud Zachariam prophetam primo vestitus apparuit (Zach. III, 3), et indutus splendidis, sicut loquitur in psalmo: *Conscidisti saccum meum, et circumdedisti me lætitia* (Psal. XXIX, 12). Quia enim veram humanæ carnis et animæ substantiam suscepit, veram utriusque naturam; nec corporis illi desuerunt, nec animæ passiones; sed ex hoc jam glorificatus est in utroque. Puto autem quod utriusque glorificationem brevi uno versiculo Propheta comprehendit, dicens: *Dominus re-*

gnavit, decorem induit, induit Dominus fortitudinem (Psal. XCII, 1). Decorem sane in corpore claritatis, fortitudinem verò in imperturbabili statu mentis. Denique *tristis est*, inquit, *anima mea usque ad mortem* (Matth. XXVI, 38). Unde et inclinans caput, dixit: *Consummatum est* (Joan. XIX, 30); ne quid deinceps infirmitatis in eo liceat suspicari.

5. Sed ait iste: « Si Apostolus ipsius lugeat quosdam qui ante peccaverunt, nec penitentiam egerunt in his 1155 quæ gesserunt (II Cor. XII, 21): quid dicam de ipso, qui Filius dicitur charitatis? » Et deinde: « Cum ergo quæ nostra sunt quæsierit, nunc jam nos non quærit, nec quæ nostra sunt cogitat, nec de erroribus nostris mœret, nec perditiones nostras deflet et contritiones, qui flevit super Jerusalem? (Luc. XIX, 41.) Item: « Nunc, » inquit, « quia misericors et miserator est Dominus, majori affectu, quam apostolus suus, flet cum flentibus, et lugeat eos qui ante peccaverunt. Nec enim putandum est quod Paulus lugeat pro peccatoribus et flet, Dominus autem meus absteat a fletu. » Hæc quidem sic accipere, quidam adhuc dilectum in lectulo quærere dicam? Nescit mortuus extra tumulum, nescit infirmus extra lectum, nescit parvulus extra lectulum quærere quem diligit anima sua. Verum ille, ut supra meminimus, non minus corde, quam corpore glorificatus (imo tanto amplius, quanto amplior anima, et gloriæ capacior est quam caro), sicut non potest negligere suos, sic nec lugere pro eis. Sed quando humana fragilitas huiusmodi capere possit affectum, qui sine miseria misereatur, et sic diligit, et vehementer diligit eum qui dolet, aut qui periclitatur, ut tamen ipse omnino nec doleat, nec turbetur? Verumtamen etsi id longe supra nostram experientiam est, Deo tamen nihil impossibile est. Potest igitur non modo sibi, sed et suis omnibus, quos infirmitate carnis exutos virtute iaduit, et in potentias introduxit, eam conferre dilectionem, quæ gaudat eum gaudentibus, non autem flet cum flentibus; et sic eos quos amat, efficacissime et affectuosissime uniat, ut ipsa tamen imperturbabilis perseveret. Nec dubium sane quin longe præstantior sit ea dilectio, quemadmodum medicina, si quæ tamen ejusmodi est, pretiosior utique iudicatur, quæ sic curat vulnera, ut inter curandum nec virtus ejus in aliquo, nec substantia minuat; quam ea quæ sic curat, ut curando deficiat, ut corrumpatur. Licet ergo fleverit Dominus super Jerusalem, ex hoc jam omnino non flebit: sicut mortuus est, sed resurgens ex mortuis jam non moritur (Rom. VI, 9): sicut fuit in lectulo, sed exurgens jam in lectulo non invenitur.

6. Habet tamen etiam nunc ineffabiliter ampliorum affectum et efficaciorum, quam habeant qui lugeant pro delinquentibus, aut pro fratribus ponunt animas: quamvis ipse quidem, consummato nimirum

rum opere suo, neutrum deinceps sit facturus. Nostræ infirmitatis istud est, quorum adhuc in mari sagena trahitur, et ex omni genere piscium congregat, nihil omnino discernens. Ille enim, nec modo ille, sed et apostoli, et cæteri qui cum eo sunt sancti, ad littus utique pervenerunt, nec mistos pisces in vasis posuere, sed electos et honos tantum: nam malos utique foras miserunt (Matth. XIII, 47, 48). Quantos ego interim cogor trahere malos pisces, quantos anxios et molestos intra sagenam meam congregavi, quando vobis adhæsit anima mea! Congratulor proficientibus; jucunda affectio, bonus est piscis. Condoleo deficientibus, fleo cum flentibus, angor pro periclitantibus, infirmor cum infirmantibus, uror cum scandalizatis. Gravia sunt hæc et acerba, utique mali pisces. Malos autem dixerim, non propter culpam, sed propter pœnam. Faciat Deus, ne a multitudine malorum piscium obruamur pusillanimitate spiritus et tempestate, donec perveniamus ad optati littoris stationem, ubi malos separemus et secludamus a bonis, ut videlicet de cætero nec luctus, nec clamor, sed nec ullus dolor, aut etiam timor sit in finibus nostris, sed gratiarum actio, et vox exultationis.

SERMO XXXV.

De tribus ordinibus Ecclesiæ, ad patres in capitulo habitus (97).

1. Hoc mare magnum et spatiosum (in quo utique certum est nihil aliud quam præsens sæculum amarum fluctuans designari) tribus hominum 1156 generibus suo cuique modo pervium est, ut transirent liberati. Tres enim sunt Noë, Daniel et Job (Ezech. XIV, 14): quorum primus navi, secunduus ponte, tertius vado transit. Porro tres homines, tres ordines Ecclesiæ signant. Noë quidem arcam rexit ne periret in diluvio, ubi protinus rectorum Ecclesiæ formam agnosco: Daniel vir desideriorum abstinentiæ et castimoniæ deditus, ipse est soli Deo vacans penitentium et continentium ordo: Job quoque substantiam hujus mundi bene dispensans in conjugio, fidelem designat populum terrena licite possidentem. De primo igitur et secundo nobis habendus est sermo, quoniam adsunt venerabiles fratres et coabbates nostri de numero prælatorum; adsunt et monachi de penitentium ordine: a quo tamen nec nos abbates alienos reputare debemus, nisi forte, quod absit! officii nostri gratia, nostræ fuerimus professionis immemores. Tertium igitur, conjugatorum videlicet ordinem, magis succinete transcurro, tanquam minus ad nos pertinentem. Ipse est qui maxime mare magnum vado pertransit, laboriosus prorsus et periculosus, etiam et longum habens iter, quippe qui nulla viæ compendia capiet. Nam quod periculosum sit iter, in eo patet, quod tam multos in eo perire dolemus, tam paucos vicallico, inter sermones de Quadragesima. Olim Capitulum Cisterciense idibus septembris celebrari mos erat. In libro Florum citatur hic sermo in lib. 8, cap. 26, 37, etc.

demus, sicut necesse est, pertransire. Valde enim difficile est, præsertim diebus istis, quibus malitia nimis invaluit, inter undas hujus sæculi [alias, mundi], voraginem vitiorum, et criminalium peccatorum foveas declinare.

2. At continentium quidem ordo et ponte pertransit; quod iter brevius et facilius, etiam et securius esse nemo est qui nesciat. Sed omitto laudes, pericula magis ostendo: hoc enim multo melius atque utilius est. Recta quidem semita vestra, charissimi, et securior conjugatorum via, non tamen omnino segura. Timendum enim periculum triplex; id est, ne forte aut æquare se alteri, aut respicere retro, aut certe in medio ponte stare seu residere quis velit. Neque enim ullum ex his tribus pontis patitur angustia, et arcta via quæ ducit ad vitam. Contra primum ergo periculum oremus singuli cum Propheta: *Ne veniat nobis pes superbiæ, quoniam ibi ceciderunt qui operantur iniquitatem* (Psal. xxxv, 12, 13). Nam de eo qui mittens manum suam ad aratrum, postea retro convertitur, certum est quoniam labitur statim, et pelagus operit caput ejus. Sed et qui stare voluerit, non quidem relinquens ordinem, sed proficere in eo dissimulans, cadat necesse est, ab his qui sequuntur, impulsus et eversus. Arcta enim est via; et impedimento est proficere proficisci volentibus. Hinc est quod jugiter arguunt et reprehendunt, quod ferre nequeunt tepiditatis ejus segnitiam, quod velut quibusdam stimulis urgent et impingunt manibus: ut unum necesse sit e duobus, aut proficere scilicet, aut prorsus deficere. Minime igitur oportet sistere gressum; respicere quoque retro, aut æquare nos aliis, multo minus expedit: sed tota humilitate currendum nobis et properandum, ne quando forte is qui egressus est ut gigas ad currendam viam, longe a nobis fiat; quem, si bene sapimus, providentes in conspectu nostro semper, et in ejus odore tracti, facilius citiusque curremus.

3. Nec vero angusta nimis invenitur pontis semita currere in ea volentibus. Tribus enim compactus est lignis: ut qui perfecte eis inniti voluerint, non labatur in itinere pes eorum. Hæc autem sunt, pœna corporis, paupertas substantiæ mundialis, et humilitas obedientiæ. Nam et *per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum cælorum* Act. xiv, 21; et: *Qui volunt divites fieri in hoc sæculo, incidunt in tentationem et laqueum diaboli* (I Tim. vi, 9): et quem a Deo suo exturbavit inobediencia, sine dubio per obedientiam, recto tramite ad eum redit. Hæc itaque sibi invicem compacta esse necesse est. Nam et pœna corporis, nec inter divitias stabilis, nec sine obedientia facile potest esse discreta; et paupertas in voluptate et **1157** voluntate propria nullius meriti, nullius apud Deum potest esse momenti; et obedientia in divitiis et voluptate nec stabilis est, nec gloriosa.

4. At vero his rite compositis, vide si non perfecte tria maris hujus pericula evasisti; concupiscentiam carnis, concupiscentiam oculorum, et su-

perbiam vitæ. Rite, inquam, compositis, ut in pœna quidem nodum impatientiæ, in paupertate vero cupiditatis scrupulum, in obedientia nævum caveas propriæ voluntatis. Nam et qui murmuraverunt, a serpentibus perierunt (I Cor. x, 9): *et qui volunt divites fieri* (non ait: qui sunt; sed, qui volunt fieri), *incidunt in tentationes et in laqueum diaboli*. Sed et illud quid refert, si forte, quod absit! non quidem divitias, sed ea ipsa quæ paupertatis sunt, tanto affectu desideres, aut etiam ardentius, quam divitias cupiant homines sæculares? Quid distat quæcunque substantia desideretur, dum æqualiter sit corruptus affectus; nisi quod tolerabilius illud videri potest, quæ utcuque pluris esse videntur, plurimum desiderare? Porro quisquis vel aperte vel occulte satagit, ut quod habet in voluntate, hoc ei spiritualis pater injungat; ipse se seducit, si forte sibi quasi de obedientia blandiatur. Neque enim in ea re ipse prælati, sed magis ei prælati obedit.

5. Verumtamen quia juxta sententiam Salvatoris, in qua mensura mensi fuerimus, remetietur nobis (Marc. iv, 24): bonum est homini hoc ad cumulum dare, ut de eorum sit numero, quibus mensuram bonam, et confertam, et coagitatam, et superfluentem dabunt in sinus suos. Sufficit enim ad salutem corporis molestias patienter ferre; sed cumulus est, etiam libenter in fervore spiritus eas amplecti. Sufficere potest superflua non requirere, sed nec propter ipsa, si forte desint, necessaria murmurare; sed cumulus est etiam exsultare et libenter quærere, quomodo alius magis habeat necessaria, et ipse penuriam patiat. Sufficit quoque ad salutem, si nec impatientia, nec simulatione aliqua ad id quod desideras, invitum velis prælati animum inclinare; sed cumulus est etiam fugere ea, quibus voluntatem propriam senseris oblectari, quantum sane bona cum conscientia potest.

6. Porro prælati quidem ipsi sunt qui descendunt mare in navibus, facientes operationem in aquis multis. Neque enim certa pontis aliqua seu vadi semita coaretantur, ut libere possint usquequaque discurrere, et occurrere singulis ut oportet, ac dirigere pontis semitam seu vadi [alias, vadum investigare], ordinare gradientes, pericula investigare ac declinare, excitare tepidos, pusillanimes sustentare. Denique ascendunt usque ad cælos, et descendunt usque ad inferos; nunc quidem spiritualia tractantes atque sublimia, nunc infernalibus et horribilibus facta dijudicantes. Sed quæ poterit navis inveniri, quæ tam immanes sustineat fluctus, et in tanto segura possit esse discrimine? Utique *fortis ut mors dilectio, dura sicut infernus æmulatio*, quia, juxta quod alibi habes: *Aquæ multæ non poterunt extinguere charitatem* (Cant. viii, 6, 7). Necessaria est, et omnino necessaria navis ista prælati, tribus compacta lateribus, quæ est utique forma navium, ut sit nimirum juxta Pauli doctrinam: *Charitas de corde puro, et conscientia bona, et fide non ficta* (I Tim. i, 5). Puritatem quidem cordis in eo prælati habeat, ut

prodesse desideret, non præesse: ut scilicet proprium commodum, vel honorem sæculi, seu aliud quidpiam suum in prælatione non quærat, præter solum beneplacitum Dei, et animarum salutem. Sed cum intentione pura, irreprehensibilis quoque necessaria est conversatio, ut forma factus gregis incipiat facere et docere: et secundum magistri nostri Regulam (S. BENED. in Reg., cap. 2), quæcunque docuerit discipulis esse contraria, hæc in suis actibus indicet non agenda: ne forte submurmurare possit frater quem arguit, et dicere: *Medice, cura te ipsum* (Luc. iv, 23). Talis enim occasio, plurima damnatio prælati, plurima subditorum perditio est. Non quod ego bene id caveam, idcirco **1158** sic loquor: sed et mihi, et omnibus pariter Veritas clamat, quoniam oportet irreprehensibilem esse eum qui præest (I Tim. iii, 2), ita ut secunda conscientia cum Domino respondeat exprobrantibus sibi verbum: *Quis ex vobis arquet me de peccato?* (Joan. viii, 46.) Non quod sine peccato penitus esse possit in hac misera vita; sed quod ea quæ arguit in discipulis, oporteat summopere vitare magistrum.

7. Ob hoc, qualis est in conversatione; talis sit necesse est etiam in occulta cogitatione; ne videlicet foris humilis, intus elatus sit in corde suo, præsumens de sapientia, seu virtute aut sanctitate sua: quæ est sine dubio fides ficta, quando non, sicut ostendit humilitas conversationis, in sola Domini pietate confidit. Et vide quam proprie his tribus, cordis scilicet puritati, conscientiæ bonæ, et fidei non fictæ, convenire videantur alias quoque ipsius Apostoli verba dicentis: *Mihi autem pro minimo est ut a vobis judicer, aut ab humano die, etc. Non me indico*, inquit, *quia nihil mihi conscius sum*, quod meum aliquid quæram, sed quæ Jesu Christi. Sed et pro minimo mihi est ut a vobis judicer, propter conscientiam bonam, et irreprehensibilem conversationem [alias, vitam]. *Qui autem judicat me*, inquit, *Dominus est* (I Cor. iv, 3, 4); ut etiam in eo solo spem suam positam esse doceret, humiliatus sub potenti manu Dei. Sed et illud tu judica, utrum possit his convenienter aptari trina Petri interrogatio, ut hoc sit dicere *Amas me, amas me, amas me?* (Joan. xxi, 15, 17.) Habes charitatem de corde puro, et conscientia bona, et fide non ficta? Merito siquidem de navi interrogatur, an charitatem habeat, piscator hominum constituendus.

SERMO XXXVI (98).

De altitudine et bassitudine cordis.

1. De eo quod nuperrime dictum est, sursum alios, alios deorsum aspicere (Serm. 12 de Divers. ii, 2); habeo adhuc aliquid quod vestræ non sileam charitati. Nam earum quidem cogitationum, quas expressimus tunc, si bene meministis, licet una sit perfectior altera, utraque tamen utilis est. Sunt autem qui alio modo aut sursum cor habeant, sicut

(98) Hic sermo, sicut et tres sequentes, collocatur in omnibus manuscriptis inter sermones de Tempore, post sermones in Dominica vi post Pentecosten: at

fecit Deus hominem rectum, et secure respondeant ad exhortantis vocem presbyteri: « Habemus ad Deum. » Sunt et alii, qui similes brutis animalibus inclinati deorsum, derisui sese faciant esse immundis spiritibus, qui profecto clamitant illudentes: *Incurvare ut transeamus* (Isai. li, 23). Scitis enim quod in congregatione plurimorum impossibile est unius omnes fortitudinis esse, seu corporum, seu morum: nam utramque infirmitatem patienter ferre Regulæ nostræ monet auctoritas (Reg. S. Bened. cap. 72), et utriusque aliquatenus condescendere jubet charitas. Videt hoc alter quispiam, et fortassis incipit invidere cui condolere debuerat. Hinc accidit ut sæpe beatificet eum in corde suo ea de re, unde miserum se ille reputat, moleste ferens necessitatem suam. Omnino igitur incurvatum se esse, et basso corde carnem sapere probat, apud quem ne ipsa quidem miseria caret invidia. Sed eis quas certa charitatis consideratione alienæ necessitati dispensationes prælati impendit, talibus apponit cor suum, similia quærit, murmurat adversus eum qui denegat irrationabiliter postulanti. Hinc suspiciones, detractiones et scandala suscitantur.

2. Non idcirco id loquor, charissimi, quasi magnopere de vobis habeam conqueri super hac re: sed præmonere vos et præmunire necessarium duxi propter multos, qui inter vos sunt teneri, et delicati, quibus aut ætas, aut infirmitas rigorem communis regulæ exigit aliquatenus temperari. Gratias ei de cuius munere venit; quia multos hic video, quorum mens intenta Deo, tam longe facta est ab illo infimo cogitatu, ut juxta se positos debiliores prorsus ignorent, se minus omnibus facere conquerantur. Nimirum quia superiores semper attendunt, cum Apostolo oblitum quæ **1159** retro sunt, et extenti in anteriora (Philipp. iii, 13). Quantum putas, illos ego admiror, quantum veneror in corde meo, quantum amplector charitatis affectu, qui velut nescientes eos quos secum quotidie vident: unum forte aut duos, seu etiam plures, quos in majore fervore spiritus viderint, sibi ex omnibus eligunt; et cum ipsi forte meliores sint, semper tamen illorum sibi præponunt et proponunt sancta in Domino studia et exercitia corporalia, seu etiam spiritualia?

3. Memini me altera quoque jam vice dixisse, sed iterum repetere non gravabor, quam sublimi aliquando meditationi monachus [alias, frater] quidam laicus toto intendit spatio vigiliarum. Etenim summo mane apprehensum me in auditorium trahit, et prostratus pedibus: « Væ mihi. » inquit, « quia monachum in vigiliis unum consideravi, in quo triginta virtutes numeravi; quarum ne unam quidem in me invenio (Vide Vitam S. Bern. lib. vii, cap. 23). Et fortasse nullam ille tantam habebat, quanta hæc ipse erat religiosæ æmulationis humilitas. Hic itaque fructus sit nostri hujus sermonis, ut aliorum aliora in Cisterciensi codice notatur, eos transferendos esse post sermonem 39 de Diversis, tametsi in editis omnibus post sermonem 38 collocantur.